

Torsdag med THORS

3.11.83

FEED-BACK är ett besvärligt ord som igen dyker upp i dagens språktext. Själv vill prof. Thors gärna ha **feed-back** (eller **gensvar** eller **respons**) på sina utläggningar – i form av nya frågor, men varför inte också i form av kommentarer och invändningar. Sådana har f.ö. nått honom på tal om **budgetria**...

I ett brev till spalten konstateras: "Vissa ord tycks vara vedertagna begrepp på engelska och har snabbt fått en smidig motsvarighet på finska men saknar exakta översättningar på svenska. Så ser det ut att ha hänt med det engelska **feed-back**, som oftast förekommer som lånord i svensk text."

I allmän betydelse skulle jag använda **gensvar**, som frågeställaren nämner, i mer teknisk betydelse **återkoppling**. Också **respons** är en tänkbar återgivning – men är detta lånord bättre än **feed-back**?

□

Till de för oss främmande inslagen i rikssvensk slang hör **pyton** i betydelser som "otäck, dålig", t.ex. "Maten smakade pyton i morse." Som bekant är **pyton** egentligen namn på vissa jättestora ormar. Om uppkomsten av betydelsen "otäck" vågar jag inte framföra annat än ett förmodande. Människans inställning till ormar dikteras ju ofta av fruktan och obehag. Därför är en så negativ betydelse som "otäck" nära till hands, också när det galler en sådan orm som pytonormen, som visserligen inte är giftig,

men ändå farlig för människan på grund av sin storlek.

I början av september var det i spalten tal om det just då högaktuella ordet **budgetria**, som i bildligt språkbruk hos oss används om den intensiva förberedelsen av budgetförslaget. Bakgrunden till ordet skildrades som flera läsare har påpekat oriktigt i spalten. Den ligger i själva verket i att rior används för torkning av den otröskade säden och för tröskning. Den bildliga användningen av **ria** och bruket av termen **budgetria** utgår givetvis från tröskningen i rior. Ordet **budgetria** är enbart finlandssvenskt, en översättning av finskans **budjettiriihi**. Detta sades redan i min spalt i september, men upprepas här, eftersom en läsare i Sverige frågat om ordets bakgrund och betydelse. (Tilläggas bör, att **ria** i Sverige normalt endast avser en "torkria". Ordet **budgetria** är alltså knutet till den finländska betydelsen av **ria**.)

□

Helt moderna ord ställer stundom forskningen inför svårösta problem rörande deras uppkomst. Så är det med det välkända verbet **moja sig** "ha det bra", "frossa" och det därmed troligen samhöriga uttrycket (något är) **moj** "något är mums". Jag har kommit att fundera på de två orden med anledning av en fråga som galler ett adjektiv **möjlig**, som åtminstone i frågeställarens familj brukas om t.ex. småbarn, hundvalpar och kattungar. (Ordet **möjlig** är okänt för mig och är troligen mycket sällsynt.) I varje fall vågar jag tro på ett samband mellan **moja sig**, (något är) **moj**, bägge såsom antytts av okänt ursprung, och det sällsynta **möjlig**.

Carl-Eric Thors